

การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อาทิตย์ ชาวคำ^{1*} และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย²

Received: February 21, 2024

Revised: March 17, 2024

Accepted: March 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ศึกษาประสิทธิผลหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การดำเนินการวิจัยเป็นแบบกระบวนการวิจัยและพัฒนา มีระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโกวิตรังrangเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 99 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ และ 5) การทดสอบค่าที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฯ ที่พัฒนามานั้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างหลักสูตร และกรอบเนื้อหา 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก สำหรับประสิทธิผลของหลักสูตรฯ พบว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรฯ ผู้เรียนมีการคิดสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ อยู่ในระดับมากที่สุด หลักสูตรฯ นี้ ถือเป็นนวัตกรรมด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับการส่งเสริมผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ / หลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ / มัธยมศึกษาตอนปลาย

* ผู้รับผิดชอบบทความ: นายอาทิตย์ ชาวคำ โรงเรียนโกวิตรังrangเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ E-mail: Artid.sk@gmail.com

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Developing a Creative Thai Language Curriculum to Promote Constructive Criticism for High School Students

Artid Soakham^{1*} and Siriwan Vanichwatanavorachai²

Abstract

The objectives of this research are to 1) develop a creative Thai language curriculum to promote constructive criticism for high school students and 2) study the effectiveness of a creative Thai language curriculum to promote constructive criticism for high school students.

Conduct research according to the research and development process. Using mixed methods. Using a sample group, there are 99 students in Mathayom 5 at Kowithamrong Chiang Mai School, semester 1, academic year 2023, obtained from cluster random sampling. The research tools included 1) a creative Thai language curriculum, 2) lesson plans, 3) a constructive criticism test, 4) a questionnaire on students' opinions on learning management according to the curriculum, and 5) t-test. Statistics used in data analysis include mean, standard deviation, and t-test.

The results of the research found that the developed curriculum has 5 components: 1) principles; 2) objectives; 3) curriculum structure and content framework; 4) process of organizing learning activities; and 5) measurement and evaluation. The quality of those components are assessed with the highest level. The curriculum's effectiveness was evaluated, and it was found that after the trial, students provided more constructive criticism than before studying, with a statistical significance of 0.05. It is determined that opinions regarding the organization of learning are based on the curriculum at the highest level. It can be seen that the curriculum is an innovation that is suitable for promoting students in the 21st century in a concrete way.

Keywords: Constructive criticism / Creative Thai language curriculum / High school

¹ **Corresponding Author:** Artid Saokham, Kowithamrong Chiang Mai School, Chiang Mai Province E-mail: Artid.sk@gmail.com

¹ Doctor of Philosophy student Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

² Assistant Professor Dr., Professor of the Doctor of Philosophy Program Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

1. บทนำ

ในโลกยุคแห่งนวัตกรรม (World of Innovation) การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โลกเต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาสใหม่ๆ อยู่เสมอ การพัฒนาการคิดขั้นสูงจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เติบโต และประสบความสำเร็จในชีวิตได้ (Disruptignite, 2023) ซึ่งการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ (Constructive Criticism) Starfish Academy (2021) กล่าวว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กับการดำรงชีวิตในยุคแห่งนวัตกรรมอย่างมาก เนื่องจากสัมพันธ์กับการคิดขั้นสูง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ โดยการระบุดจุดอ่อน จุดแข็ง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ แยกแยะข้อมูล วิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย และตัดสินใจอย่างชาญฉลาด นอกจากนี้ยังส่งเสริมซอฟต์แวร์สกิล (Soft Skill) ที่เป็นทักษะสำคัญต่อการดำรงชีวิตที่แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ การบริหารจัดการเวลา มนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว การควบคุมอารมณ์ เป็นต้น การส่งเสริมซอฟต์แวร์สกิลสำหรับผู้เรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าใจบริบทและการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสาร ดังที่ ธิติ ธีระเชียร (2564) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพว่าสัมพันธ์กับการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ เพราะเป็นการฝึกการฟังอย่างใคร่ครวญ เรียนรู้ที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างไตร่ตรอง อีกทั้งยังช่วยฝึกการสื่อสารในประเด็นต่างๆ ได้อย่างสุภาพ ชัดเจน ตรงประเด็น และสร้างสรรค์

การส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม เนื่องจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการให้และรับผลการอภิปราย (feedback) อย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกการประนีประนอม หากจุดร่วม และทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้การระบุปัญหา หาสาเหตุ และหาวิธีแก้ไข ใช้การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน (complex problem solving) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้จากข้อผิดพลาด หรือข้อจำกัด ได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นหาค้นหาข้อมูล และพัฒนาตนเอง (Stringer, 2021) จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สัมพันธ์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นส่วนสำคัญสำหรับสมรรถนะการทำงานในอนาคต (future workforce competencies) สอดคล้องกับโครงการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรฐานสมรรถนะ) ที่ต้องการส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียน ดังที่ CBE Thailand (2024) กล่าวถึงสมรรถนะการคิดขั้นสูงว่าผู้เรียนสามารถระบุปัญหาหรือสถานการณ์ที่ยากและซับซ้อน พร้อมเสนอวิธีการระบุสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริงได้ ประเมินผลกระทบของปัญหาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมและครอบคลุมทุกมิติ สามารถสร้างแบบจำลองความคิดเพื่ออธิบายแนวคิดที่ใช้ในการออกแบบการแก้ปัญหา จนนำไปสู่การพัฒนาชิ้นงาน วิธีการ หรือนวัตกรรม อาศัยการคิดที่แปลกใหม่ หรือพัฒนาต่อยอด ประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทที่เกิดขึ้นจริง ขยายความคิดได้อย่างครบถ้วน และมีรายละเอียดที่สมบูรณ์ รวมทั้งมีการประเมิน

พัฒนาและปรับปรุงนวัตกรรมโดยพิจารณาจากมุมมองที่หลากหลายทั้งของตนเองและของผู้อื่น ที่สำคัญสามารถสะท้อนความคิดเกี่ยวกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ของตนทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุงได้

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมผู้เรียนให้สะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ เป็นประเด็นสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรนำมาพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและการศึกษาในปัจจุบัน เมื่อได้วิเคราะห์แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) พบว่าสาระการเรียนรู้ของตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเอื้อต่อการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ยืดหยุ่น ผู้สอนสามารถนำเหตุการณ์ สถานการณ์ ข่าว บทอ่าน วรรณกรรม และวรรณคดีจากสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเป็นบันเทิงคดี หรือสารคดี มาออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมอย่างมากในปัจจุบัน ดังที่ วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2567) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เกิดการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) จนสามารถนำสาระสำคัญที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และการดำรงชีวิตได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์นวัตกรรม อีกทั้งยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสาร และการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์

จากที่มาและความสำคัญข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักและต้องการพัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการในโลกยุคปัจจุบัน จึงวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” เพื่อพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนให้เป็นพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นนวัตกรรมด้านหลักสูตรที่จะช่วยขับเคลื่อนการศึกษาให้ก้าวหน้า และเท่าทันโลกยุคแห่งนวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

หลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพื้นฐานการพัฒนาตามแนวปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressive Education) เป็นปรัชญาการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพของผู้เรียน เน้นประสบการณ์ตรงและความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต เน้นเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา และ

การปฏิบัติ มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต (นิภาพร กุลสมบุรณ์ และสุวิมล ว่องวานิชย์, 2565) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบการสร้างสรรค์นิยม (constructivism) เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการสร้างความรู้มากกว่าการรับความรู้ ให้ความสำคัญกับกระบวนการทางความคิดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ (Cambridge Assessment International Education [CAIE], 2019) แสดงทรรศนะว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนโดยผู้เรียนเองจะนำประสบการณ์ สิ่งสภาพแวดล้อม บริบทต่างๆ รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศมาเชื่อมโยงกับชุดความคิด ความเชื่อ ความรู้ความเข้าใจที่มีมาแต่เดิม สร้างเป็นความเข้าใจที่มีความหมายต่อตนเองขึ้นมาใหม่ ซึ่งผู้เรียนอาจสร้างความหมายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชุดความรู้เดิม สัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Taxonomy ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สัมพันธ์กับการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง ซึ่งผู้เรียนจะต้องเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นลำดับ ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์ได้ก่อน จึงจะสามารถประเมินค่าได้ จนนำไปสู่การสร้างสรรค สอดรับกับจุดเน้นของการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจให้คำปรึกษา โดยทำหน้าที่เป็นโค้ช และพี่เลี้ยง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ เข้าใจในตนเอง และเกิดการคิดขั้นสูง (ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย, 2566) และที่สำคัญยังอยู่ภายใต้แนวคิดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการสร้างสรรคด้วยวิธีการสอนที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ วิธีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน วิธีการสอนด้วยวิธีวิจัย และวิธีการสอนเชิงผลิตภาพ เน้นการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความเป็นนวัตกรรม มีสมรรถนะการทำงานในอนาคต ต่อยอดการเรียนรู้สู่วิชาชีพได้ (อาทิตย์ ชาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย, 2566)

4. นิยามศัพท์

4.1 การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาชุดของเนื้อหาที่เน้นบูรณาการสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ด้วยวิธีการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างหลักสูตรและกรอบเนื้อหา 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผล

4.2 การสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแสดงออกถึงศักยภาพของผู้เรียนในการวิเคราะห์สถานการณ์อย่างใคร่ครวญ ไตร่ตรอง มีวิจารณญาณในการพิจารณาสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์นำไปสู่การพัฒนาการคิดแบบเติบโต โดยพิจารณาการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์จากแบบทดสอบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 วิธีการศึกษาวิจัย เป็นวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) แบบ Embedded Design (Creswell & Clark, 2011) มีการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลและความต้องการจำเป็น (Research: R₁) ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมการสะท้อนคุณค่า ประกอบกับการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูภาษาไทย และสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนในโรงเรียนโกวิทอรัญเชิงใหม่

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Development: D₁) ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาหลักสูตรจากการศึกษาระยะที่ 1 นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำก่อนประเมินคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากนั้นประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทย ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 คนจากนั้นดำเนินการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ (Research: R₂) ผู้วิจัยนำหลักสูตรที่มีคุณภาพไปทดลองใช้กับผู้เรียนโดยใช้แบบแผนการทดลอง One Group Pretest- Posttest Design สำหรับวัดการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และใช้แบบแผนการทดลองแบบ The One-Shot Case Study สำหรับประเมินความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ จากแบบประเมินหลังเรียน โดยจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรและกรอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ รวม 20 ชั่วโมง

ระยะที่ 4 การประเมินผลการทดลองใช้ (Development: D₂) ผู้วิจัยประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรโดยนำผลการทดลองใช้หลักสูตรในระยะที่ 3 มาพิจารณาและตัดสินระดับคุณภาพ จากนั้นแก้ไข และปรับปรุงหลักสูตรโดยนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ มาพัฒนาหลักสูตรให้สมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ต่อไป

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ประชากร คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนโกวิทอรัญเชิงใหม่ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมจำนวน 271 คน

5.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโกวิทอรัญเชิงใหม่ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมจำนวน 99 คนได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยมีระดับชั้นเป็นหน่วยสุ่ม

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.3.1 หลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร และกรอบเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล หาคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) จำนวน 7 คน และประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทย ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของหลักสูตรฯ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก (Mean= 4.16, SD= 0.60) โดยมีข้อเสนอแนะให้ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ไว้มาใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้ทำให้หลักสูตรฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

5.3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ หน่วยที่ 1 เรื่อง การส่งสารอย่างมีวิจารณญาณ หน่วยที่ 2 การวิจัยงานเขียน หน่วยที่ 3 การอ่านอย่างชาญฉลาด จำนวน 20 ชั่วโมง ประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทย ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คนโดยใช้แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.67, SD= 0.69) โดยมีข้อเสนอแนะให้เขียนรายละเอียดแนวการตอบให้ชัดเจน เมื่อในแผนระบุการใช้คำถามที่ ส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์

5.3.3 แบบทดสอบวัดการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ มีจำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับก่อนเรียนและชุดที่ 2 สำหรับหลังเรียนซึ่งมีลักษณะคล้ายกันโดยสลับข้อ และเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ยังคงสาระสำคัญของเนื้อหาของข้อสอบทั้ง 2 ชุดเหมือนกัน แต่ละชุดมีข้อสอบจำนวน 30 ข้อ แบบปรนัย 5 ตัวเลือก ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทย ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณารายข้อพบว่า อยู่ระหว่าง 0.80- 1.00 มีค่าความยาก (P) ตั้งแต่ 0.39- 0.73 มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.33- 0.92 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องนำไปใช้ได้ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรมีข้อคำถามเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงทางไซเบอร์ (Cyber bullying) และการใช้ความเป็นมิตรเพื่อล่อลวงละเมิดทางเพศเด็ก (Grooming) เพิ่มเติม นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านการอ่านสถานการณ์ในข้อคำถามแล้ว ยังช่วยส่งเสริมผู้เรียนใช้การคิดแก้ปัญหาอย่างซับซ้อน และการบริหารจัดการอารมณ์ในการวิเคราะห์โจทย์ ถือว่าเป็นการส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์อีกแนวทางหนึ่ง

5.3.4 แบบสอบถามความคิดเห็น ครอบคลุมด้าน บรรยากาศการเรียนรู้ การส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ของผู้สอน และความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ จำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการสอนภาษาไทย ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณารายข้อพบว่าอยู่ระหว่าง

0.60 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องนำไปใช้ได้ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ให้ผู้วิจัยพิจารณาประเด็นในการสอบถามความคิดเห็นว่าครอบคลุม คุณค่าพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และพุทธิพิสัย (VASK) หรือไม่ ยากให้เน้นคุณค่าพิสัยและทักษะพิสัยเป็นพิเศษ โดยใช้การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และระดับ 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งเกณฑ์การตัดสิน ระดับความคิดเห็นค่าคะแนนเฉลี่ย มีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

6. ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้างต้น สามารถแสดงผลการวิจัยได้ 2 ข้อ ดังนี้

6.1 การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก (Mean= 4.16, SD= 0.60) มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

6.1.1 *หลักการ* เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับเป้าหมายและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นบูรณาการสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สัมพันธ์กับบริบทของผู้เรียนที่เน้นการใช้เนื้อหาที่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดขั้นสูงในการแสดงออกถึงคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

6.1.2 *จุดมุ่งหมาย* เพื่อใช้หลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ในการส่งเสริมผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้เกิดการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์

6.1.3 *โครงสร้างหลักสูตรและกรอบเนื้อหา* เป็นการพัฒนาหลักสูตรระดับรายวิชา ในวิชาภาษาไทย 3 ท 32101 สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 20 ชั่วโมง ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยที่ 1 เรื่อง การส่งสารอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 7 ชั่วโมง มีสาระสำคัญ คือ การส่งสารอย่างมีวิจารณญาณเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารใช้การคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ พิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วน และเลือกส่งสารอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงบริบท เป้าหมายและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ ผู้เรียนในฐานะผู้ส่งสารควรมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างมีวิจารณญาณ อันจะช่วยให้คิดอย่างมีระบบ รอบคอบ ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด

บรรลุเป้าหมาย สร้างความน่าเชื่อถือ น่าศรัทธา และได้รับการยอมรับ อีกทั้งยังช่วยให้เข้าใจข้อมูลอย่างถ่องแท้ วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ และกล้าแสดงความคิดเห็น จนนำไปสู่การพูดหรือเขียนสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ เหมาะกับผู้เรียนแห่งพลเมืองยุคดิจิทัล

หน่วยที่ 2 การวิจัยงานเขียน จำนวน 6 ชั่วโมง มีสาระสำคัญคือ การวิจัยงานเขียนเป็นการวิเคราะห์และวิจารณ์งานเขียนอย่างละเอียด ใคร่ครวญ และไตร่ตรอง โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตีความ และประเมินค่าผลงานการเขียนอย่างมีวิจารณญาณ พิจารณาจากหลักฐานในเนื้อหาอย่างมีเหตุผล วิเคราะห์มุมมองของผู้เขียน ตั้งประเด็นคำถาม และหาแนวทางเพื่อนำเสนอความคิดเห็น อันจะช่วยให้ผู้เรียนใช้การคิดได้อย่างอิสระ สื่อสารความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับงานเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสะท้อนคุณค่าผลงานการเขียนได้อย่างสร้างสรรค์ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หน่วยที่ 3 การอ่านอย่างชาญฉลาด จำนวน 7 ชั่วโมง มีสาระสำคัญคือ การอ่านอย่างชาญฉลาดเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ ประเมิน และตีความบทอ่านอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาบริบท มุมมอง และวัตถุประสงค์ของผู้เขียน มุ่งเน้นการประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และคุณค่าของข้อมูล รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลหาข้อสรุป และสร้างความรู้ใหม่ อันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง มีเหตุผล และตัดสินใจอย่างชาญฉลาด อันจะช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาบทอ่านอย่างไตร่ตรองและใคร่ครวญ รอบรู้เนื้อหาที่บทอ่านนำเสนอ จนสามารถสังเคราะห์ข้อมูลและสะท้อนคุณค่าได้อย่างสร้างสรรค์

6.1.4 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ “RACs Model” เป็นรูปแบบที่อยู่บนฐานปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม (Progressive Education) ทฤษฎีการสร้างสร้งสร้งความรู้ (Constructivism) การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (Creative Learning) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นความซาบซึ้ง (R: Revive appreciation) ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม หรือข้อสงสัยอย่างมีเหตุผลผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้สอนกระตุ้นและสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนรับรู้ทางความรู้สึกมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 เข้าถึงสถานการณ์ (A: Approach situation) ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบจากสารสนเทศ หรือแหล่งข้อมูลต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ ข้อมูลอย่างหลากหลาย เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือจากการฝึกปฏิบัติ ทดลอง เป็นต้น โดยผู้สอนเตรียมจัดสถานการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ และค้นพบความรู้ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นตอนที่ 3 วิวิจารณ์วิจ (C: Criticize) ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน รับผิดชอบต่อการทำงานและผลลัพธ์ร่วมกัน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ และสารสนเทศที่ได้จากการแสวงหาความรู้ มาถกเถียง อภิปราย สะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสรุปและสร้างเป็น

องค์ความรู้ใหม่ โดยผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นโค้ช และผู้เชี่ยวชาญได้ สามารถบอกหรือเสนอแนะแนวทาง เพื่อพัฒนางานของผู้เรียนได้

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (C: Consider discussion) ผู้สอนให้ผู้เรียน นำเสนอผลงาน องค์ความรู้หรือความสำเร็จของกลุ่ม โดยนำไปขยายองค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ เช่น การอภิปราย บรรยาย รายงาน นำเสนอด้วยแผนโครงการ หรือใช้สื่อต่างๆ โดยมีการ เรียบเรียงและจัดระบบความคิด เพื่อให้การเชื่อมโยงข้อมูล และนำเสนอข้อมูลออกมาได้อย่างน่าสนใจ ประทับใจ ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นโค้ช และผู้เชี่ยวชาญที่จะสามารถใช้ ภาษาเพื่อสื่อสาร วิพากษ์ในเชิงบวกและสร้างสรรค์ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักภูมิใจ เชื่อมั่นในผลงาน สะท้อนคุณค่าของผลงานอย่างสร้างสรรค์ และชี้ให้ผู้เรียนเห็นแนวทางในการพัฒนาผลงานในทางที่ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ในวงกว้าง

ขั้นตอนที่ 5 ไตร่ตรองสู่การนำไปใช้ (C: Contemplate on application) ผู้สอนเสนอให้ผู้เรียนนำความรู้ไปเผยแพร่ และสะท้อนผลลัพธ์อย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่สารสนเทศ ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ให้แก่สังคมและชุมชนผ่านสื่อต่างๆ ที่ผู้เรียนถนัดและสะดวกในการเผยแพร่

6.1.5 การวัดและประเมินผล วิเคราะห์ผลจากผลแบบทดสอบการสะท้อนคุณค่าอย่าง สร้างสรรค์ และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน

6.2 ประสิทธิภาพหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พิจารณาจากผลดังนี้

6.2.1 หลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ ผู้เรียนมีการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ (Mean= 21.38, SD= 1.29) สูงกว่าก่อนเรียน (Mean= 11.17, SD= 2.45) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean= 4.88, SD= 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากที่สุด ดังนี้

1) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ (Mean=4.89, SD= 0.50) มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ผู้สอนมีความเป็นกันเองกับผู้เรียนอย่างมาก ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้รู้สึกผ่อนคลาย มีความสุขในขณะที่ ทำกิจกรรม

2) การส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ของผู้สอน (Mean=4.92, SD= 0.48) มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าทำให้รักการเรียนภาษาไทยมากขึ้น ภาษาไทยเป็นวิชาที่ทำให้เข้าใจมนุษย์และ สังคมได้อย่างลึกซึ้ง

3) ความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ (Mean=4.85, SD= 0.54) มีความคิดเห็น เพิ่มเติมว่า ทักษะทางภาษาไทยเป็นทักษะที่สำคัญต่อการพัฒนาจิตใจของคนไทยในยุคนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการพูดเชิงบวกเพื่อการสื่อสาร

7. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฯ ได้อย่างมีคุณภาพในระดับมากนั้น เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการระบวนการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับ มารุต พัฒผล (2567) ที่กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการที่มีลักษณะพิเศษคือ มีการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทั้งการประเมินแบบก้าวหน้า (formative evaluation) และการประเมินแบบรวมยอด (summative evaluation) โดยที่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ดีขึ้นจะใช้การประเมินระหว่างทางเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ส่วนการตรวจสอบว่าหลักสูตรมีความสมบูรณ์แล้วหรือไม่นั้น จะใช้การประเมินปลายทางเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ซึ่ง พิชาณิกา เพชรสังข์ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผสมผสานเทคโนโลยีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี” ตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัย 5 ระยะ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของผู้วิจัย มี 4 ระยะ เนื่องจากงานวิจัยดังกล่าว ได้กำหนดให้ระยะที่ 4 เป็นการศึกษาผลการใช้หลักสูตรฯ และระยะที่ 5 เป็นปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ สำหรับงานของผู้วิจัยได้ดำเนินการเสร็จสิ้นในระยะเวลาที่ 4 แต่เมื่อพิจารณารูปแบบเชิงระบบของการวิจัยและพัฒนาทางหลักสูตรที่ มารุต พัฒผล (2567) เสนอไว้ที่นั่นระยะการทดลองใช้หลักสูตร ระยะการประเมินหลักสูตร ยังคงอยู่ในขั้นการวิจัย (R_2) และยังคงมีระยะการขยายผลหลักสูตรในขั้นการวิจัยด้วย สำหรับขั้นพัฒนา (D_2) นั้นจะเป็นระยะการปรับปรุงหลักสูตรที่สมบูรณ์ที่สุด

ประเด็นที่ 2 ผลการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องมาจากการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ของรูปแบบ RACs Model ซึ่งเป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้วิจัยและพัฒนา อีกทั้งยังได้นำไปทดลองใช้กับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในงานวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย” (อาทิตย์ ชาวคำ และศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย, 2566) พบว่าผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาศิริ ฤกษ์นันท์ และคณะ (2565) ที่ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดซับซ้อน ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และการสะท้อนคิด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการจำเป็นและองค์ประกอบของทักษะการคิดซับซ้อนก่อนที่จะนำมาเป็นแนวทางเพื่อออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กระตุ้นคิด ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงการคิด ขั้นที่ 3 ออกแบบการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง และขั้นที่ 5 การสะท้อนคิด สำหรับความแตกต่างในการศึกษาผลของผู้เรียน คือ นอกจากจะศึกษาเปรียบเทียบผลการคิดซับซ้อนของผู้เรียนก่อนและหลังแล้ว ยังได้ศึกษาผลพัฒนาการซึ่งผู้เรียนมีพัฒนาการสูงขึ้นตามช่วงระยะเวลาของการทดลอง

ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรฯ ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู รวมถึงการสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะโครงสร้างและกรอบเนื้อหา ที่มีลักษณะยืดหยุ่น ใช้สถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของผู้เรียนมาออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ เช่นเดียวกันกับงานของ เวิน ริทส์มิส และคณะ (2565) ที่ศึกษาความต้องการจำเป็นในการ พัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังประเมินความเหมาะสมของ องค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เพื่อนำไปออกแบบโครงสร้าง และกรอบเนื้อหา ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร บูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังได้อภิปรายผลว่าเนื่องจากมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้น ความสนใจของนักเรียน มีกิจกรรมที่แปลกใหม่ นักเรียนได้ปฏิบัติตามความถนัดและสนใจ ส่งเสริมให้เกิด แรงบันดาลใจในการเรียนรู้และสร้างชิ้นงานโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก ส่งผลให้นักเรียน มีความสุขและสนุกสนานกับการเรียน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันกับการพัฒนาหลักสูตรฯ ของผู้วิจัย

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรพัฒนาหลักสูตรเชิงสร้างสรรค์กับรายวิชาอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนในระดับชั้นต่างๆ หรือพัฒนาหลักสูตรตามแนวการบูรณาการข้ามศาสตร์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาด้านการคิดและการสื่อสารของผู้เรียนแบบองค์รวม หรือการใช้หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไป ทดลองใช้ในการส่งเสริมตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น ทักษะคุณค่าและนวัตกรรม ทักษะการแก้ปัญหา เชิงซับซ้อน ทักษะการบริหารจัดการอารมณ์ ทักษะการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมของสังคม ทักษะซอฟต์แวร์ ศิลปะ ฯลฯ

9. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง หลักสูตรและกรอบเนื้อหา 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามรูปแบบ RACs Model และ 5) การวัด และประเมินผล มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีการสะท้อนคุณค่าอย่างสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

10. เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง และเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธิดิ ชีระเชียร. (2564, มกราคม 28). *Hard Skills + Soft Skills และ 7 เทรนด์การเรียนรู้เพื่อการศึกษาในยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก*. STARFISHLABZ, <https://www.starfishlabz.com/blog/48-hard-skills-soft-skills>.
- นภาศิริ ฤกษ์นันท์, มารุต พัฒผล และดนุลดา จามจรี. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดซับซ้อน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(3), 1048–1063.
- นิภาพร กุลสมบุญ และสุวิมล ว่องวาณิชย์. (2565). Active Learning: จากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนสู่ปรัชญาและทฤษฎีรากฐาน ตั้งทิศให้ถูก เพื่อไม่ทิ้งครูให้หลงทางอีกต่อไป. *วารสารครูสภาวิทยาจารย์*, 3(2), 1–17.
- พีชานิกา เพชรลั้งซ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผสมผสานเทคโนโลยีตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 12(2), 4–13.
- มารุต พัฒผล. (2567). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาหลักสูตร*. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2567). *การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์*. จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- เวิน ริทัศน์โส, อุษา ปราบหงษ์ และสำราญ กำจัดภัย. (2565). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาและทฤษฎีการสร้างสรรคด้วยปัญญา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิชาการและวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 17(3), 129–142.
- ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2566). *วิธีสอนสมัยใหม่*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาทิตย์ ชาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2566). วิธีการสอนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในฐานะพลเมืองแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่*, 2(2), 1–8.
- อาทิตย์ ชาวคำ และศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย. (2566). นวัตกรรมการเรียนรู้วรรณคดีเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารครุศาสตร์ ราชภัฏเชียงใหม่*, 2(3), 15–30.
- Cambridge International Education Teaching and Learning Team. (n.d.). *Getting Start with Active Learning*. Cambridge Assessment International Education, <https://www.cambridge-community.org.uk/professional-development/gswal/index.html>.

- CBE Thailand. (n.d.). *Higher Order Thinking (HOT) competency*. <https://shorturl.asia/X1iWG>.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V.L. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2nd ed.). Sage Publications.
- Disruptignite. (n.d.). *Education 2030 – The future of education in the next 10 years*. <https://www.disruptignite.com/blog/education2030>.
- Starfish Academy. (n.d.). *What is Constructive Criticism? Why do children need to know?*. STARFISHLABZ, <https://www.starfishlabz.com/blog/176-constructive-criticism->
- Stringer, H. (2021, October 1). *Constructive criticism that works*. AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION, <https://www.apa.org/monitor/2021/10/career-constructive-criticism>.

